

ERDAN QONUNIY VA SAMARALI FOYDALANISH – DAVR TALABI

ERDAN QONUNIY VA SAMARALI FOYDALANISH – DAVR TALABI

So'nggi yillarda qishloq xo'jaligini isloh qilish va sohaga bozor mexanizmlarini joriy etish borasida izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Bugungi kunda respublikamizda yetishtirilayotgan 80 turdan ortiq qishloq xo'jaligi mahsulotlari dunyoning 66 ta mamlakatiga eksport qilinmoqda. Bunda, meva-sabzavotlar va dukkakli mahsulotlarning eksport hajmi 2016 yildan 2021 yilga qadar qariyb 2 barobarga oshgan.

Shu bilan birga, paxta va g'alladan qisqartirilayotgan yer maydonlarida bog'dorchilik, uzumchilik, poliz va sabzavotchilik, dukkakli va moyli ekinlarni yetishtirish sohasida eksportbop qishloq xo'jaligi ekinlari ekishni ko'paytirish, shuningdek, aholining keng qatlamlarini jalb qilish orqali ushbu yerlardan samarali foydalanish tizimini yaratish evaziga tarmoqda qo'shimcha o'sishga erishishda ilmiy asoslangan yondashuv va o'rganishlarni inobatga olish taqozo etilmoqda.

Jumladan, hisob-kitoblarga ko'ra **1 hektar maydonda yetishtirilgan paxta xom ashyosiga nisbatan uzumdan 7 baravar, gilosdan 6 baravar, yong'oqdan 5 baravar ko'p daromad olish hamda ushbu yerlarda oilaviy tadbirkorlik doirasida kichik intensiv bog'dorchilik, uzumchilik**, poliz, dukkakli, moyli ekinlar, kartoshka yetishtirish va sabzavotchilik loyihalarini qo'llab-quvvatlash orqali «Temir daftar», «Ayollar daftari» va «Yoshlar daftari»da ro'yxatda turgan ehtiyojmand oilalarning daromadli mehnat bilan bandligini ta'minlash bo'yicha katta imkoniyat mavjud.

YEr daromad manbai. Undan samarali foydalanish va daromad olish har bir fuqaroning pirovard maqsadi hisoblanadi.

Aholining daromad topishga qaratilgan tadbirkorlik tashabbuslarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash, aholiga agrar tarmoqda o'z biznesini tashkil etishga ko'maklashish, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishda dehqon xo'jaliklarining ulushini oshirish va qishloq xo'jaligini diversifikatsiyalash orqali oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash maqsadida 2021 yilning 23 noyabr kuni O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-20-sonli qarori qabul qilingan.

Mazkur qaror ijrosi yuzasidan viloyatimizda ham keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Hududlarda fuqarolarga qaror asosida foydalanish va daromad manbaiga ega bo'lislari uchun yer maydonlari ajratib berilmoqda.

Biroq, yerdan unumli va samarali foydalanish barobarida uning huquqiy va qonuniy tartib va tamoyillari borki, bu tartib va qoidalarga riosa etish ham bizdan katta mas'uliyat talab etadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 23 noyabrdagi PQ-20-son qarorida Farg'ona viloyatida 2022-2025 yillar mobaynida 12 160 hektar, jumladan 2022 yilda 4 863 hektar yer maydonlari fuqarolarga 0,10 hektardan 1 hektargacha bo'lган о'лчамда ochiq elektron tanlov orqali ijara huquqi asosida berilishi belgilandi. Shuningdek, Oltiariq tumanida

350 hektar, Farg'ona tumanida 321, Qo'shetea tumanida 346, Quva tumanida

341 hektar yer maydonlari ijara berilishi rejalashtirilgan.

Qishloq xo'jaligi maqsadlari, shu jumladan dehqon xo'jaligini yuritish uchun yer uchastkalarini ijara berish bo'yicha materiallarni to'plash, ko'rib chiqish, ularni vakolatli organlar va tashkilotlar bilan kelishish «E-IJARA» axborot tizimi orqali amalga oshiriladi.

Dehqon xo'jaligi yuritish uchun yer uchastkalarini ochiq elektron tanlov orqali ijara berishda o'z tomorqasida meva-sabzavotchilik, poliz mahsulotlarini yetishtirish va uzumchilikda yaxshi natijalarga erishgan, ushbu sohalardan birida tayanch mutaxassislikka ega bo'lgan fuqarolarga, «Temir daftar», «Ayollar daftari» va «Yoshlar daftari»da ro'yxatda turgan ehtiyojmand oilalarga hamda 2022 yil 1 mart sanasidan keyin xorijdan qaytib kelgan mehnat migrantlariga alohida ustuvorlik beriladi.

1 / 3

Qarorning 3-bandida yer to'g'risidagi qonunchilik va ijara shartnomasi talablari bajarilmaganda, jumladan ijara berilgan yer uchastkasidan oqilona foydalanimaganda yerga bo'lgan huquq YErliga qaytib kelgan mehnat migrantlariga alohida ustuvorlik beriladi.

kodeksi va «Dehqon xo'jaligi to'g'risida»gi Qonunga asosan bekor qilinishi haqida dehqon xo'jaliklari orasida tushuntirish ishlari olib borilishini ta'minlash yuklatilgan.

Shu bilan birlgilikda, yerdan foydalanishda qonunbuzilish holatlariga yo'l qo'yilgani uchun quyidagi javobgarlik choralari nazarda tutilgan.

O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 2291-moddasiga ko'ra **er uchastkalarini o'zboshimchalik bilan egallab olish**, shu jumladan ushbu yer uchastkalariga nisbatan qonuniy huquqlari mayjud bo'limgan holda ulardan foydalanish, xuddi shunday harakatlar uchun ma'muriy jazo qo'llanilganidan keyin sodir etilgan bo'lsa, —

bazaviy hisoblash miqdorining uch yuz baravaridan to'rt yuz baravarigacha miqdorda jarima yoki uch yilgacha axloq tuzatish ishlari yoxud bir yilgacha ozodlikni cheklash yoki bir yilgacha **ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi**.

Sug'oriladigan yer uchastkalarini ularda **qurilish ishlarini amalga oshirgan holda** o'zboshimchalik bilan egallab olish, —

bazaviy hisoblash miqdorining to'rt yuz baravaridan olti yuz baravarigacha miqdorda jarima yoki ikki yildan uch yilgacha ozodlikni cheklash yoxud ikki yildan uch yilgacha **ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi**.

Shunningdek, **Er kodeksining** 36-moddasiga ko'ra, butun yer uchastkasiga yoki uning bir qismiga egalik qilish huquqi yoxud undan doimiy yoki muddatli foydalanish huquqi, shuningdek yer uchastkasini ijara olish huquqi quyidagi hollarda bekor qilinadi:

Xususan, yer uchastkasidan oqilona foydalanilmaganda, bu qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlar uchun hosildorlik darajasi uch yil mobaynida normativdan (kadastr bahosiga ko'ra) past bo'lishida ifodalanganda;

yer uchastkasidan tuproq unumdarligi pasayishiga, uning kimyoviy va radioaktiv moddalar bilan ifloslanishiga, ekologik vaziyatning yomonlashuviga olib keladigan usullar bilan foydalanilgan taqdirda;

qonunchilikda belgilangan muddatlarda yer solig'i, shuningdek ijara olish shartnomasida belgilangan muddatlarda ijara haqi muntazam to'lanmay kelinganda;

qishloq xo'jaligi ehtiyojlari uchun berilgan yer uchastkasidan bir yil mobaynida va qishloq xo'jaligi sohasiga taalluqli bo'limgan ehtiyojlar uchun berilgan yer uchastkasidan ikki yil mobaynida foydalanilmaganida.

Shuni yodda tutishimiz lozimki, YEr to'g'risidagi qonunchilik va ijara shartnomasi talablari bajarilmaganda, jumladan ijara oliga berilgan yer uchastkasidan oqilona foydalanilmaganda yerga bo'lgan huquq YEr kodeksi va «Dehqon xo'jaligi to'g'risida»gi Qonuniga ko'ra sud tartibiga asosan bekor qilinadi.

Mazkur qarorga asosan kredit mablag'lari «Har bir oila — tadbirkor» dasturi shartlari asosida tijorat banklari tomonidan dehqon va fermer xo'jaliklari, qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtiruvchi boshqa korxonalarga yer maydonida kichik intensiv bog'dorchilik, uzumchilik, sabzavotchilikni rivojlantirish, poliz, dukkakli, moyli ekinlar va kartoshka yetishtirish uchun har bir loyiha milliy valyutada 100 million so'mdan oshmagan miqdorda yillik 14 foiz stavkada moliyalashtiriladi;

kreditlar kichik intensiv bog'dorchilik va uzumchilikka 3 yilgacha imtiyozli davr bilan 7 yildan ko'p bo'limgan muddatga, poliz, dukkakli, moyli ekinlar, kartoshka yetishtirish va sabzavotchilikka 6 oygacha imtiyozli davr bilan 2 yilgacha muddatga ajratiladi;

kredit ta'minoti sifatida kreditning qaytmaslik xataridan sug'urta qilish polisi taqdim etiladi;

~~—kreditlar dehqon xo'jaliklari yangi joriy etilayotgan hokim yordamchilarining yozma tavsiyasiga asosan ajratiladi.~~ 2 / 3

Ushbu mazmunda sudyalar tomonidan viloyatimizdagi savdoda g'olib bo'lib, ijara shartnomalari tuzgan

26 mingdan ziyod fuqarolarga joylarga chiqqan holda tushuntirish ishlari olib borilib, tayyorlangan metodik qo'llanma tarqatilib kelinmoqda.

F.Amanov - Farg'ona viloyat sudining sudyasi

Bizni ijtimoiy tarmoqlarda kuzating

[Facebook](#) | [Telegram](#) | [Telegram murojaat](#) | [Youtube](#) | [Instagram](#)

2023-03-22 10:48:00